

6. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Академ. проект. – 2001. – 990 с.

7. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М.: Высшая школа, 1991. – 192 с.

8. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1. – М.: Мысль, 1993. – 238 с.

Мелкомукова М.Г.

викладач;

Борсук Н.Г.

викладач,

*Інститут архітектури, будівництва та енергетики
Івано-Франківського національного університету нафти та газу*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Велике значення для створення комфортних умов для населення відіграють малі архітектурні форми та їх призначення. Вдало розташовані, поєднанні між собою та навколишнім середовищем, вони завершують архітектурний ансамбль міста. Об'єкти утилітарного і декоративного характеру формують міське середовище, забезпечують здійснення конкретних життєвих процесів, підвищують різноманітність і художню виразність забудови і відкритих озелених просторів.

Мала архітектурна форма (МАФ) – об'єкти обладнання та благоустрою території, які задовольняють утилітарні та естетичні потреби людини, використовуються для покращення естетичного вигляду громадських місць і міських об'єктів, організації простору та доповнює композицію будинків, будівель, їх комплексів чим самим збагачує архітектурно естетичний вигляд міста.

Законодавство України визначає МАФ як невелику одноповерхову пересувну споруду, яка не має закритого приміщення для тимчасового перебування людей, або стаціонарна споруда, яка має закрите приміщення для тимчасового перебування людей і по зовнішньому контуру має площу до 30 кв.м, яка виконується із полегшених конструкцій і встановлюється тимчасово без улаштування фундаментів [2].

Малі об'єкти благоустрою мають утилітарне і декоративно-художнє призначення. До утилітарного характеру малих архітектурних форм

належать об'єкти, що використовуються для практичних цілей, але також виконують естетичну функцію (кіоски, павільйони біля зупинок транспорту, бесідки, затінюючі конструкції (перголи, навіси), рекламні стенди, елементи зовнішнього освітлення, міські вуличні меблі, урни, дитячі ігрові комплекси).

Малі архітектурні форми декоративно-художнього призначення використовуються для естетичного впливу на оточення та включають елементи міського дизайну, (скульптурні композиції, декоративні стінки, трельяжі для вертикального озеленення, альпійські гірки або рокарії, фонтани та декоративні водойми).

До малих архітектурних форм належать:

- альтанки, павільйони, навіси;
- аркади і колонади; паркові містки;
- вуличні вази, вазони і амфори;
- декоративні фонтани і басейни, штучні паркові водоспади;
- монументальна, декоративна та ігрова скульптура; вуличні меблі;
- садово-паркове освітлення, ліхтарі;
- сходи, балюстради;
- обладнання дитячих ігрових майданчиків;
- павільйони зупинок громадського транспорту;
- огорожі, ворота, ґрати;
- меморіальні споруди;
- рекламні та інформаційні стенди, дошки, вивіски.

Малі архітектурні форми поділяють за функціональним призначенням:

- малі архітектурні споруди (павільйони, кіоски);
- інженерно-господарче обладнання (трансформаторні підстанції, вентиляційні шахти, телефонні будки, торговельні автомати);
- обладнання для відпочинку (лави, альтанки, перголи, дитячі майданчики);
- декоративно-пластичні форми (фонтани, паркова скульптура, басейни);
- засоби візуальної інформації (світлове табло, світлофори, білборди).

Можна виділити такі сучасні напрямки розвитку вдосконалення утилітарних функцій малих середовищних елементів: багатофункціональність та комплексність використання, трансформативність форм, екологічність виконання, впровадження енергоефективних технологій, додавання функції емоційної та фізичної активності.

Багатофункціональні елементи для відпочинку в межах однієї форми можуть включати в себе елементи затінення, пристосування для паркування велосипедів, елементи озеленення. Існують багатофункціональні об'єкти з окремими зонами для розміщення різних

видів груп користувачів. Такі простори можуть створювати як захищені зони для індивідуального користування і відпочинку, так і відкриті зони для соціальної взаємодії.

Одним з найважливіших напрямків в дизайні міського середовища є екологічність та енергоефективність. На основі екодизайну та органічної архітектури створюються екологічні середовищні зони, з інтегрованими рослинними компонентами, із використанням природних матеріалів та засобів енергозберігаючого дизайну. Ця тенденція сприяє екологізації транспортних зон, які потребують підвищення комфорту та естетичної виразності.

При формуванні зон відпочинку та розваг для підвищення зовнішньої і внутрішньої активності людини використовуються емоційно-фізична активація. Активно використовується емоційний вплив колористичних рішень об'єктів. Фізична активація передбачає активну участь у процесі взаємодії з формою.

Малі архітектурні форми відіграють важливу роль у формуванні міського середовища та надають велике значення для створення комфортних умов проживання міського населення та додають окрасу місту. Вдало розташовані, вміло поєднані між собою та з оточенням вони завершують архітектурний ансамбль міста, покращують його вигляд, дають можливість уникнути одноманітності та невиразності міського середовища.

За допомогою спеціальних прийомів, сучасних будівельних матеріалів, новітніх технологій можливо досягти того рівня унікальності і гармонії простору, який би здивував та зацікавив.

Список використаних джерел:

1. Сьомка С. Основи дизайну архітектурного середовища // Ліра-к, 2020. – С. 115–145.
2. Бичковська Л.С. Малі архітектурні форми та декоративне освітлення в зовнішньому благоустрої міста / Л.С. Бичковська, Л.В. Скуміна // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2007. – Вип. 3(39). – Частина 2. – С. 145–151.
3. Дударець В. Формування малих архітектурних форм в дизайні ландшафту / В. Дударець // Народознавчі зошити. – 2013. – № 1(109). – С. 179–183.
4. Зеленкова А.В. Малі архітектурні та скульптурні форми в дизайні інтер'єрів аеровокзалів / А.В. Зеленкова // Вісник Національного авіаційного університету. – 2012. – № 3. – С. 119–122.
5. Шмиг Р.А., Боярчук В.М., Добрянський І.М., Барабаш В.М. Малі архітектурні форми // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури. – Львів, 2010. – С. 120.
6. Бергунов А.Н. Архитектурное проектирование садов и парков. – М.: Стройиздат, 1980. – С. 86–90.

7. Боговая И.О., Фурсова Л.М. Ландшафтное искусство. – Москва: Агропромиздат, 1988. – С. 152–155.

8. Гостев В. Ф. Юськевич Н. Н. Проектирование садов и парков // Лань, 2016. – С. 58–63.

9. Жирнов А.Д. Будівництво і експлуатація садово-паркових об'єктів. Навчальний посібник для курсового та дипломного проектування. – Львів, 1999. – С. 23–25.